

Púť orla kriklavého Arnolda do Afriky

S odvážnou myšlienkou sledovať orla kriklavého počas jeho dlhej cesty za teplom a naspäť, sme sa na Správe Tatranského národného parku zaoberali už niekoľko rokov. Limitujúcimi faktormi pre nás však boli najmä nedostatok finančných prostriedkov a taktiež nedostatok vhodnej technológie na trhu. Zlom nastal počas medzinárodnej konferencie v poľskom národnom parku Góry Stolowe, na ktorej naši poľskí kolegovia z Beskydského národného parku prezentovali úspešné sledovanie poľského orla do Sudánu v roku 2012. Keďže bolo jasné, že už existuje technológia, ktorá orla počas letu nezaťažá a neohroží, oslovili sme sponzora. Primárnym záujmom pre nás bolo získať maximum informácií, kde vlastne tatranské orly kriklavé zimujú a aké nástrahy musia počas migrácie prekonať. Envirovýchovný význam tejto akcie sme videli v umožnení širokej verejnosti kedykoľvek, prostredníctvom našej webovej stránky online sledovať ich putovanie a takto záujemcov informovať, že na Slovensku pod Tatrami žijú aj orly, ktoré musia každoročne tráviť zimu v horúcej Afrike.

Prípravy na odchyt Arnolda

Náš sponzor – Slovenské elektrárne, a. s., spustil internetové hlasovanie a meno pre samca Arnold dostalo najviac hlasov. Po zakúpení technológie GPS-GSM solárnej vysielacky s ročným roomingom, sme vytypovali najvhodnejší pár orla kriklavého s mláďatkom na hniezde a začali sme prípravy na odchyt. Arnold, dospelý orol kriklavý, bol odchytý ráno 14. augusta do špeciálnej ornitologickej siete neďaleko svojho hniezdiska na rozhraní Chočských vrchov a Západných Tatier. Vážil 1,450 g, podľa čoho sme zistili, že je to samček. Čo najrýchlejšie sme mu na chrbát umiestnili špeciálnu 30 gramovú solárnu vysielacku, označili ho krúžkami a zakrátko vypustili na lokalitu. Tu by sme si nedali rady bez svetového znalca v odbore telemetrie, RNDr. Lubomíra Peškeho z Prahy.

V čase, keď sme Arnolda odchytli, odchovával so svojou samičkou jedno už odrastené mláďa. Ešte mesiac potom sa samček vzorne staral o mláďa a zásoboval ho pravidelne ich obľúbenou potravou, hrabošmi a ďalšími menšími živočíchmi, pričom zalietal od

Arnold neďaleko hniezda ešte pred odchytom

1 do 7 km ďaleko. Koncom augusta mláďa úspešne vyletelo z hniezda.

Odlet z hniezdiska

Arnold vyštartoval z hniezdiska na zimovisko 19. septembra pred obedom, kedy bol ešte pozorovaný aj nafotený blízko hniezda. Jeho „manželka“ a syn lokalitu opustili už pár dní pred tým... Prvý deň prekvapil svojou rýchlosťou, za asi 2 hodiny preletel z TANAP-u na východ cez Liptovskú kotlinu, ponad rázovitú obec Hybe, cez Čierny Váh v Národnom parku Nízke Tatry do Národného parku Slovenský raj a potom do Národného parku Slovenský kras.

Smer Afrika – často v ohrození

Zo Slovenska letel postupne cez Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko, Turecko, Sýriu, kde 1. októbra vletel do bojovej zóny, Libanon, Izrael, Egypt, Sudán, Južný Sudán, Etiópiu, Ugandu, Tanzániu, Burundi až do Zambie, celkom cez 16 štátov. Bol na 3 kontinentoch (Európa, Ázia, Afrika). Prekonal zatiaľ vzdušnou čiarou 6 500 km, reálne však viac ako 7 500 km a to za 1 mesiac a 3 dni! Denne urazil od 100 do 340 km. Vyhybal sa veľkým vodným plochám, teda ich oblieť a letel ponad moria len cez úzke zálivy v Čiernom, Stredozemnom a Červenom

Miniatúrna vysielacka so solárnym panelom na chrbte orla

mori (max. 5 km), to preto, lebo nad morom nedokáže dlho letieť, keďže sa tam nevytvárajú teplé vzdušné prúdy, ktoré potrebuje k plachteniu, bol nútený oblieť Stredozemné more. V oblasti Blízkeho Východu sa často strieľa na dravce aj iné druhy vtákov, a tak sme mali obavy o jeho osud. V nedávnej minulosti, v roku 1991, tu totiž pri meste Latakia zastrelili jeho súkmeňovca, mláďa orla kriklavého z Oravy. Vznášal sa nad mestami Bukurešť, Burgas, Istanbul, Bejrút, Jeruzalem a letel aj neďaleko egyptských pyramíd či pozdĺž bájenej rieky Níl...

V Izraeli na zraze...

V Izraeli bol zhodou okolností v deň, keď tam izraelskí ornitológovia pozorovali neuveriteľných 26 tisíc orlov kriklavých (!!!), pochádzajúcich z rôznych kútov Európy...

Už v Afrike prelietal aj blízko útočiska posledných horských goríl pri Rwande i najväčších afrických jazier Viktóriino a jazera Tanganyika. Videl vysoké horské masívy, úrodné nížiny, rozsiahle močiare i nekonečné púšte. Keď prekonal nehostinnú Saharu, mohol

RNDr. Dušan Karaska, riaditeľ CHKO Horná Orava a Peter Vrík, strážca TANAP pri vyberaní Arnolda z jemnej ornitologickej siete

Kliknutia 4 miliónov divákov na www.kukaj.sk, www.zivekamery.sk a i. za rok 2013 zo 74 štátov celého sveta svedčia o veľkom záujme širokej verejnosti a odborníkov. Presvedčte sa o tom sami na webovej stránke <http://kukaj.sk/realityshow.php>

v oblasti Južného Sudánu zazrieť prvé veľké stáda antilop, zebier a slonov, majestátne žirafy, hrochy, levy či hyeny.

Ciel' Zambia

Je nepochybné, že rezervácie a národné parky so zachovalou prírodou majú pre migrujúce orly aj iné druhy veľký význam. Nie náhodou náš orol okrem slovenských národných parkov navštívil viaceré aj v Afrike. Koncom októbra sa niekoľko dní zdržiaval v okolí Národného parku Lusenga Plain v Zambii. Predpokladáme, že toto je už širšia oblasť jeho zimoviska.

O projekte

Celý projekt sa nám podarilo zrealizovať vďaka spolupráci tímu skvelých ľudí, pracovníkov Správy TANAP, CHKO Horná Orava a NAPANT, ale najmä vďaka podpore sponzora – Slovenských elektrární, a. s., členovi skupiny Enel, ktorý už dlhé roky podporuje netradičné projekty realizované Správou Tatranského národného parku v rámci programu Energia pre prírodu.

Posledné informácie o Arnoldovi neboli optimistické. Jeho polohu sme zaznamenali ešte 27. októbra doobeda, kedy sa nachádzal v severozápadnej Zambii a smeroval k hraniciam Demokratickej republiky Kongo. Od tohto dňa sme o ňom nemali žiadny údaj dlhých 16 dní. Obávali sme sa, že bol zastrelený, nakoľko v niektorých oblastiach Afriky je stále silné pytlactvo, dokonca aj v národných parkoch. Osud chcel, že práve, včase dopisovania posledných riadkov tohto článku (12. novembra) sa Arnold konečne ozval! Vyzerá to tak, že v Kongu, kde sa celý čas zdržoval, bol blokovaný signál jeho vysielacky. Momentálne je opäť v Zambii.

Treba už len Arnoldovi držať palce, aby sa budúcu jar začiatkom apríla opäť šťastne vrátil na hniezdisko na Liptove.

Ing. Pavol Majko, Peter Vrlík
Správa Tatranského národného parku

Peter Vrlík a RNDr. Dušan Karaska pri vážení Arnolda

Jedna z posledných pozícií Arnolda v SZ Zambii

Celková trasa migrácie Arnolda od 19. septembra. do 22. októbra

Projektový tím: Ján Holma, strážca TANAP, Ing. Pavol Majko, riaditeľ TANAP, Peter Vrlík, strážca TANAP, Ing. Ján Kisko, zoológ Správy NAPANT so synom, RNDr. Lubomír Peške, špecialista na telemetriu z Prahy, RNDr. Dušan Karaska, riaditeľ CHKO Horná Orava a RNDr. Viera Kacerová, zoológ Správy TANAP

Foto: Pavol Lenko

Foto: Pavol Lenko